

Jak používat Toulky

Milí čtenáři,

dostáváte do rukou publikaci, která se skládá z DVD s dvanácti prezentacemi a doprovodné knížky. Toulky jsou určeny především středoškolským studentům a všem zájemcům o astronomii. Mnoho užitečných informací v nich nalezne každý, koho zajímá Vesmír, jehož jsme nedílnou součástí. V Toulkách se budete obdivovat blízkému i vzdálenému Vesmíru – prohlédnete si nejbližší vesmírné sousedy v naší Sluneční soustavě i nejvzdálenější objekty, z nichž k nám světlo letělo přes deset miliard roků. To vše z pera doc. RNDr. Josipa Kleczka, DrSc., nestora české astronomie.

Tato knížka je jen doprovodnou publikací k prezentacím na DVD, přesto má leckdy charakter samostatné publikace. Pro snadnou orientaci čtenáře je modrou barvou vytištěn text čtený v prezentacích vypravěči – Lenkou Soumarovou a Petrem Kulhánkem. Černou barvou je tištěn rozšiřující text. Obsahuje mnoho zajímavostí a dalších informací a většinou ho lze číst samostatně. Každá prezentace je uzavřeným celkem a na ostatní prezentace navazuje jen velmi volně. Tím je dáno, že některé snímky se opakují ve více prezentacích. Příkladem může být snímek věnovaný vzniku Sluneční soustavy, který samozřejmě patří jak do prezentace o Slunci, tak do prezentace o Sluneční soustavě. Pro posluchače a čtenáře to může být i výhodou. Opakování je matkou moudrosti a v každé prezentaci tak lze nalézt vedle zcela nových informací i něco málo opakování důležitých pojmů z předchozích prezentací. Rozšiřující texty se ale v doprovodné knížce neopakují, jsou uvedeny jen jednou a v dalších místech jsou na ně již jen odkazy.

V českém jazyce bývá zvykem označovat jména těles a útvarů ve Vesmíru velkými písmeny. Nikdo se nepozastaví nad Sluncem, Měsícem, Sírím atd. Mezi všemi galaxiemi je jen ta naše psána s velkým písmenem G na počátku, tedy Galaxie. Nakladatelství se rozhodlo souhlasit s názorem autora a psát ve stejném duchu i Sluneční soustava (přestože by podle pravidel českého pravopisu měla být poněkud nelogicky s malým „s“). Stejně tak je v knížce psán Vesmír s velkým písmenem na počátku. Svým způsobem jde i o vyjádření úcty k místu, ve kterém žijeme. Tam, kde se diskutuje o možnosti existence různých vesmírů (například v pasážích k antropickému principu), je použito písmeno malé.

V Toulkách Vesmírem naleznete většinu údajů aktualizovaných k březnu 2013. Dne 22. března byly zveřejněny výsledky analýzy fluktuací reliktního záření evropskou sondou Planck, které zpřesnily údaje o Hubbleově konstantě, o stáří Vesmíru a o procentuálním zastoupení atomární látky, temné hmoty a temné energie ve

Vesmíru. Veškeré údaje v knížce i mluvených textech byly proto na poslední chvíli aktualizovány dle dostupných dat. Týká se to také počtu extrasolárních planet, počtu měsíců u obřích planet a dalších údajů. K březnu 2013 také platí údaje o družicích a sondách, u kterých se hranice mezi těmi minulými a budoucími dynamicky posouvá. Astronomie je bouřlivě se rozvíjející obor a je vždy třeba mít na paměti, ke kterému okamžiku byly údaje aktuální.

V Toulkách se nejprve zadíváte na hvězdnou oblohu a poté se vydáte do našeho nejbližšího okolí – Sluneční soustavy. V úvodních prezentacích se seznámíte se Zemí, Měsícem, Sluncem, terestrickými i obřimi planetami. Poté navštívíte hvězdná společenství a vydáte se do nejuvzdálenějších hlubin Vesmíru. Jenže Toulky nejsou jen pouhou přehlídkou astronomických objektů. Pozorný posluchač a čtenář se dozví mnohé o stavebních kamenech látky, interakcích, které je pojí dohromady, o eleganci a řádu panujícím ve Vesmíru. Závěrečné kapitoly jsou věnovány životu ve Vesmíru a jedinečnosti člověka, který je schopen poznávat a postupně chápat svět kolem sebe. Z každé prezentace je znát podmanivé kouzlo, zkušenost a mistrovství autora této výjimečné publikace.

Přejeme čtenářům a posluchačům mnoho hezkých chvil s Toulkami Vesmírem. Zastavte se na chvíli v tomto uspěchaném světě a nechte se uchvátit zdánlivě cizími světy, které jsou ve skutečnosti i vaším domovem.

Petr Kulhánek,
Nakladatelství Aldebaran
(AGA, Aldebaran Group for Astrophysics),
Praha, duben 2013